

HELENA KNIFIĆ SCHAPS

VUK KRAJAČ (1895. – 1962.) – ŽIVOT I DJELO

Helena Knifić Schaps
Oboj 68
HR 10000 Zagreb
arhprojekt@inet.hr

UDK: 929 Krajač, Vuk
Izvorni znanstveni članak
Ur.: 2022-03-11

Vuk Krajač potomak je senjske loze stare obitelji Krajač. Rođen je u Senju 1895. godine. Školuje se na europskim sveučilištima, govori nekoliko stranih jezika, a u Zagrebu diplomira i doktorira na temi iz pomorske politike. Radi na Sušaku i u Antwerpenu, a u Beogradu postaje sekretar u Ministarstvu prometa i pomorstva Kraljevine Jugoslavije. Ženi se Rosandom Olip te dobivaju kći Jelku i sina Ivicu. Beograd napuštaju 1941. godine i otada žive u Zagrebu.

U ratom razoreni Senj dr. Krajač vraća se 1946. godine, gdje piše i objavljuje studije o regulaciji grada i luke. Vlada Narodne Republike Hrvatske imenuje ga gradskim konzervatorom 1949. godine. U tom svojstvu sustavno radi na svim urbanističko-konzervatorskim temama graditeljske strukture koja tek treba postati kulturnom baštinom: tvrđava Nehaj, gradske zidine i kule, gradske palače, stambena područja i javni prostori, širenje novih područja, ali i potrebom institucionaliziranja zaštite na razini samoga Grada.

Ostat će upamćen po rekonstrukciji palače Vukasović, osnivanju Senjskog muzejskog društva 1950. godine i osnivanju Gradskog muzeja Senj 1962. godine. Iste godine u Senju i umire.

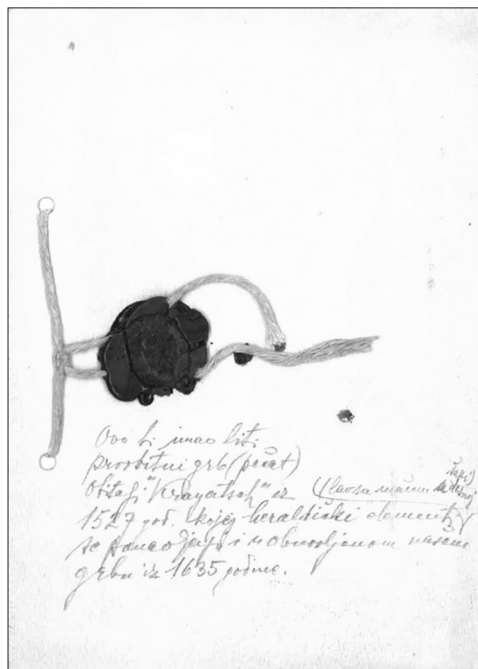
Ključne riječi: Vuk Krajač, konzervator, Senjsko muzejsko društvo, Palača Vukasović, Gradski muzej Senj

Povijest i značaj senjske loze Krajača

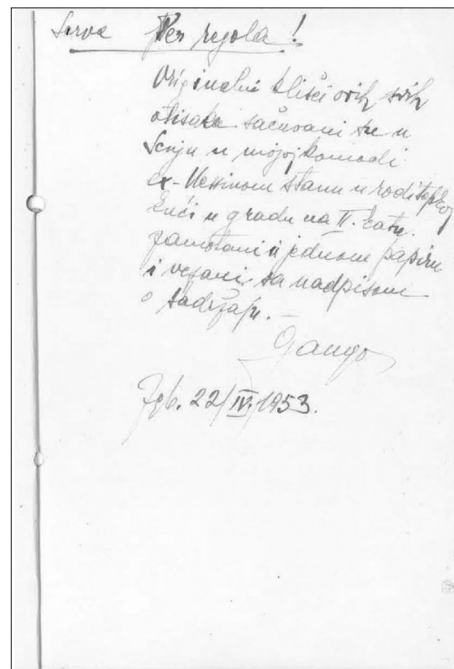
Krajači su stara obitelj koja korijene vuče vjerojatno još iz 15. stoljeća s područja današnje Banovine.¹ Od 15. do 18. stoljeća Krajači se spominju uglavnom u kontekstu obavljanja vojnih službi, prvenstveno u obrani od turskih opasnosti. Za osobite zasluge u vojnoj službi obitelji Krajač prvotno se 1527. godine dodjeljuje pečat i grb te potvrđuju 1635. godine.² Plemstvo se obitelji

¹ E. LJUBOVIĆ (2011.) i Ž. SIRK (2014.) daju detaljnu genealogiju obitelji Krajač do kraja 20. stoljeća.

² V. KRAJAČ, 1953. Na originalnom listu s pečatom rukom je dopisao: *Ovo bi imao biti prvobitni grb (pečat) obitelji "Krajatsch" iz 1527. god. kojeg heraldički elementi (...) se ponavljaju i u obnovljenom našem grbu iz 1635. godine.* Na sljedećem uvezanom listu daje se podatak gdje se original čuva, potpisanom s *Gango, Zgb, 22. IV. 1953.*

Sl. 1. Pečat obitelji Krajač iz 1527. godine, Vuk Krajač, 1953. (izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

Sl. 1. a) Komentar Vuka Krajača uz pečat obitelji Krajač, 1953. (izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

dodjeljuje 1660. godine. Nakon najžešćih osmanskih napada Krajači bježe sa svojih posjeda kod Steničnjaka (danas u blizini Karlovca) u nekoliko pravaca.

Tri su srodne obiteljske loze: crikvenička, senjska i moravska. Prestankom potrebe za vojnim angažmanom, potomci Krajača obrazuju se na tadašnjim visokoškolskim ustanovama diljem Europe. Ženidbeno su vezani s najuglednijim obiteljima hrvatskog, talijanskog i austrijskog plemstva, kao npr. s obiteljima Hreljanović, Vraniczany-Dobrinović, Albinoni, Bassani-Sacchi i drugima. Vrlo se uspješno usmjeravaju k politici i trgovini, sa znatnim poduzetničkim rezultatima u svakom, pa tako i u senjskom ogranku.

Za život i ugled grada Senja valja spomenuti doprinose Ivana (1812. – 1881.) i Rafaela (1817. – 1885.) Krajača, koji zajedno s nekoliko trgovaca iz senjskih obitelji Olivieri, Bontič i Cikota osnivaju Senjsko brodarsko društvo. Važnost ima i Ivan Ladislav Krajač (1857. – 1928.), zastupnik Hrvatskog sabora, narodni zastupnik kotara Brlog, gradonačelnik Senja, počasni grčki generalni

konzul u Primorju, počasni konzul Kraljevine Italije do Prvog svjetskog rata, osnivač Prvog hrvatskog parobrodarskog društva u Senju, predsjednik Jadranske plovidbe na Sušaku, predsjednik Trgovačke i Obrtničke komore u Senju, inicijator utemeljenja Tvornice duhana i društva Adriatique Electricite na Sušaku, trgovačkog društva za organizirani prijevoz poštanskih pošiljki iz Senja u Jablanac, Žutu Lokvu i Novi Vinodolski. Posebno se ističe ime Ivana (Leopolda Franje Žana) Krajača (1877. – 1945.), doktora prava, odvjetnika, javnog bilježnika u Jastrebarskom, pisca ekonomsko-financijskih studija, političara, ministra trgovine i industrije Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. U povijesti hrvatskog planinarstva trajno se pamti po doprinosu razvoju planinarstva, afirmaciji hrvatskih krajolika i planinarskom domu na Zavižanu koji stariji planinari još znaju kao "Krajačevu kuću". Na njegov poticaj inženjer Ante Premužić trasira današnju Premužićevu stazu duž Velebita, a 1945. godine nestaje u Bleiburgu. Krajači su u Senju posjedovali kuće, skladišta (magazine), jednu od prvih garaža te odvjetnički ured.³

Život Vuka Krajača do 1946. godine

Vuk Krajač rođen je u Senju 27. rujna 1895. godine,⁴ kao posljednje dijete u obitelji, u kući "Podnehaj" u Nehajskoj ulici (kasnije poznatijoj kao "Krajačeva vila"). U rodnom gradu završava osnovnu školu, zatim maturira u Budimpešti u Kraljevskoj sveučilišnoj velikoj gimnaziji te istovremeno postaje pitomac Poluvojne akademije Zavoda Franje Josipa I. Na samom početku 1. svjetskog rata, 1. rujna 1914. godine javlja se u vojnu službu kao dobrovoljac.⁵ Rekrutiran je u siječnju 1915. godine i bori se u prvim redovima na ruskoj, talijanskoj i francuskoj fronti (kod Verduna). Nekoliko je puta ranjavan i višekratno odlikovan. Dobiva više vojnih činova, a zadnji je čin ađutanta konjičke brigade.⁶

Nakon Prvoga svjetskog rata upisuje se na Pravni fakultet pa potom i na Komercijalni fakultet u Zagrebu. Dio studija provodi u Beču na Hochschule für Welthandel (3 godine), a u Zagrebu diplomira za *inženjera ekonomije* i doktorira na temi iz pomorske politike. Potpuno vlada francuskim, njemačkim, talijanskim i mađarskim jezikom; služi se u dovoljnoj mjeri i ruskim, a kasnije i engleskim

³ P. TIJAN, 1931, 31 i 64, u priloženom tlocrtu pod brojem 54 evidentira garažu, a spominje odvjetnički ured dr. Adolfa Krajača.

⁴ *Službenički list* (dalje *S. L.*), 1928., kao godinu Krajačeva rođenja navodi 1896., što nije točno. (izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

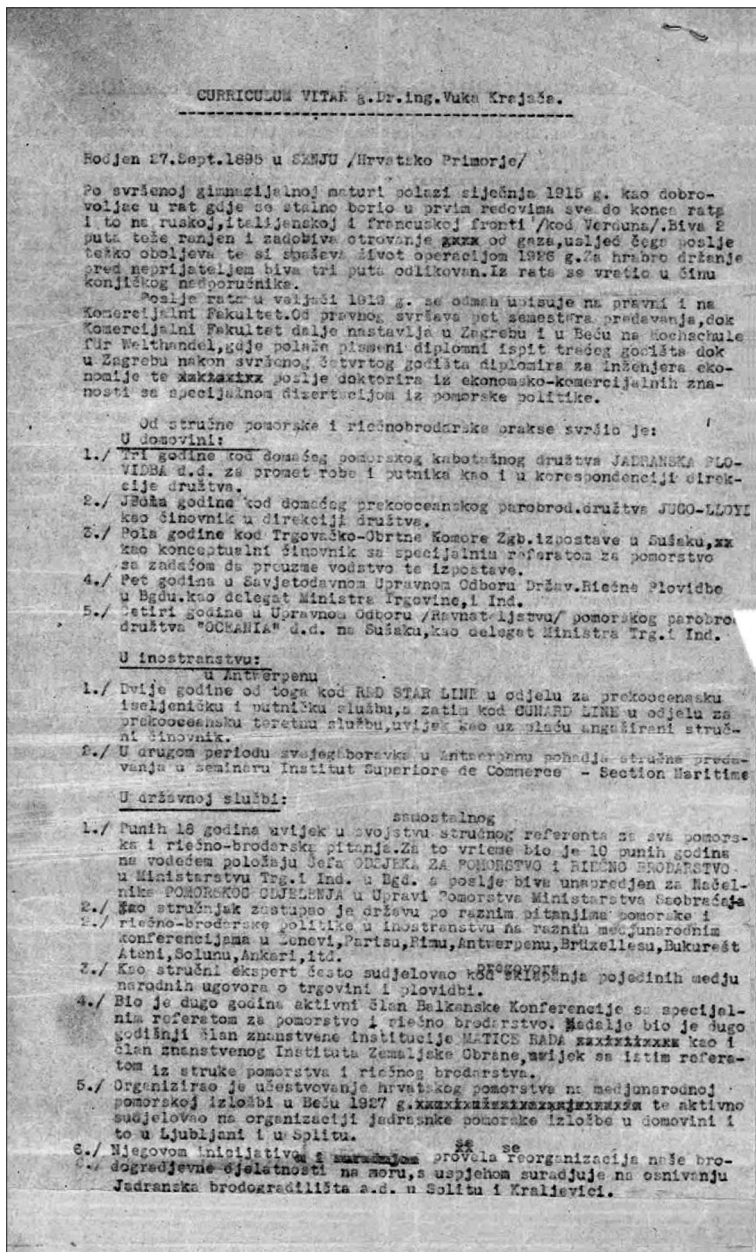
⁵ *S. L.*, 1928: *Prema Uverenju Minist. Vojske i Mornarice služio aktivno vojsku od 1. sept. 1914. pa do 1. augusta 1919. g.* (izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

⁶ *S. L.*, 1928. (izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

Sl. 2. Vuk Krajač u uniformi konjičkog časnika, nedatirano
(izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

jezikom. Strastveni je sportaš podjednako dobar u svim sportovima, ali zaljubljen u konje i mačevanje. Po završetku školovanja dr. Vuk Krajač radi u poduzećima za brodski promet u Hrvatskoj (3 godine u Jadranskoj plovidbi d.o.o., u Yugo Lloyd i Trgovačkoj komori Zagreb, odjel na Sušaku, 5 godina u Savjetodavnom upravnom odboru Državne riječne plovidbe, 4 godine u Upravnom odboru – Ravnateljstvu – pomorskog parobrodarskog društva Oceania d.d. na Sušaku). U inozemstvu radi u brodarskim tvrtkama Red star line i Cunard line, između

Sl. 3. *Curriculum vitae* g. dr. ing. Vuka Krajača, neditirano (izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

Sl. 5. Rosanda i Vuk Krajač, oko 1960.

(izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

ugovora važnih za morsko i riječno pomorstvo, inicira izložbe u inozemstvu, član je Balkanske konferencije i znanstvene institucije Matica rada. Inicira reorganizaciju brodograđevne djelatnosti i osnivanje Jadranskih brodogradilišta d.o.o. u Splitu i Kraljevici. Do 1928. godine piše stručne radove: *L'effort maritime da la Yougoslavie*, *Historija brodskog registra*, *Skadarsko jezero*, *Teškoće plovidbe na Skadru*, *Subvencionarna politika svetskog brodarstva*, *Reorganizacija brodograditeljske industrije na našoj morskoj obali*, *Naša kabotaža*.⁸

Rosandom Olip ženi se u Beogradu 1932. godine, gdje u to vrijeme opet radi kao sekretar u Ministarstvu prometa i pomorstva Kraljevine Jugoslavije. Tu im se 1934. godine rađa kći Jelka, a 1938. godine sin Ivica. Početkom 2. svjetskog rata, neposredno pred bombardiranje grada 1941. godine, dr. Vuk Krajač s obitelji napušta Beograd. U Zagrebu nastavlja djelovanje vezano uz pomorski i riječni promet pri Trgovačkoj komori. Razdoblje Drugoga svjetskog rata obitelj provodi u Zagrebu, u stanu u Jurjevskoj ulici 20.

⁸ S. L. 1928. (izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

Povratak u Senj

Nakon umirovljenja 1946. godine vraća se u ratom razoreni Senj i prijavljuje na adresi roditeljske kuće Dvorac 115.

U gradu je poznatiji pod nadimkom *Gango*. Supruga s djecom ostaje u Zagrebu. Koliko god da je posvećen radu na obnovi Senja, život odvojen od obitelji zahtjevan je, izazovan te u to vrijeme i opasan. Svu svoju snagu, znanje i veze ulaže u senzibiliziranje stanovništva, političkih struktura (tek u formiranju) i konzervatorske struke u pogledu stradanja urbanističke matrice i graditeljskog nasljeđa grada. Njime se bavi u svim segmentima povijesti, svakodnevnice i razvojnih perspektiva, posebno u dijelu urbanističko-planske regulacije i konzervatorskih zahvata u zaštiti graditeljske baštine.

Okolnosti za rad su, blago rečeno, zahtjevne. Još se godinama nakon rata u Senju ne provodi samo raščišćavanje ruševina nego i "čišćenje" grada od "ustaških terorista i vjerskih fanatika", koje kulminira osnivanjem logora na Golom otoku 1949. godine. Politički zatvorenici i drugi "elementi ugroze" odvoze se tamo brodom upravo iz senjske luke. Zatim dolaze petoljetke, razdoblja u kojima treba ostvariti zadane/nametnute ciljeve kojima političko vodstvo, građanstvo i tek nekoliko strukovnih entuzijasta treba promaknuti Senj *u industrijalizirano prometno čvorište i turističko središte* novog socijalističkog zamaha.⁹

Lokalna društveno-politička scena doživljava ozbiljan uzlet optimizma Titovim posjetom gradu 1952. godine, koji tada daje nedvosmislen znak tadašnjim *funkcionerima* da se Senj mora sustavno i stručno obnoviti, uz njegovu podršku. Tijekom prolaska kroz Senj 1960. godine Tito primjećuje da se grad počeo širiti i izvan gradskih zidina, ističući velik i značajan napredak socijalističke obnove.¹⁰ Da bi ostvarile primljeni zadatak, društveno-političke organizacije moraju se obratiti stručnim ljudima i/ili velikim entuzijastima. Dislociran od glavnih prometnica, osobito prije gradnje najznačajnije dužobalne ceste, Jadranske magistrale, Senj su zanemarile sve institucionalne brige iz Zagreba i Rijeke, a tu može pomoći jedino "aktivizam". Otvaranje logora na Golom otoku i *egzemplarne represije* potaknule su *udarničko-obnoviteljski zanos*.¹¹

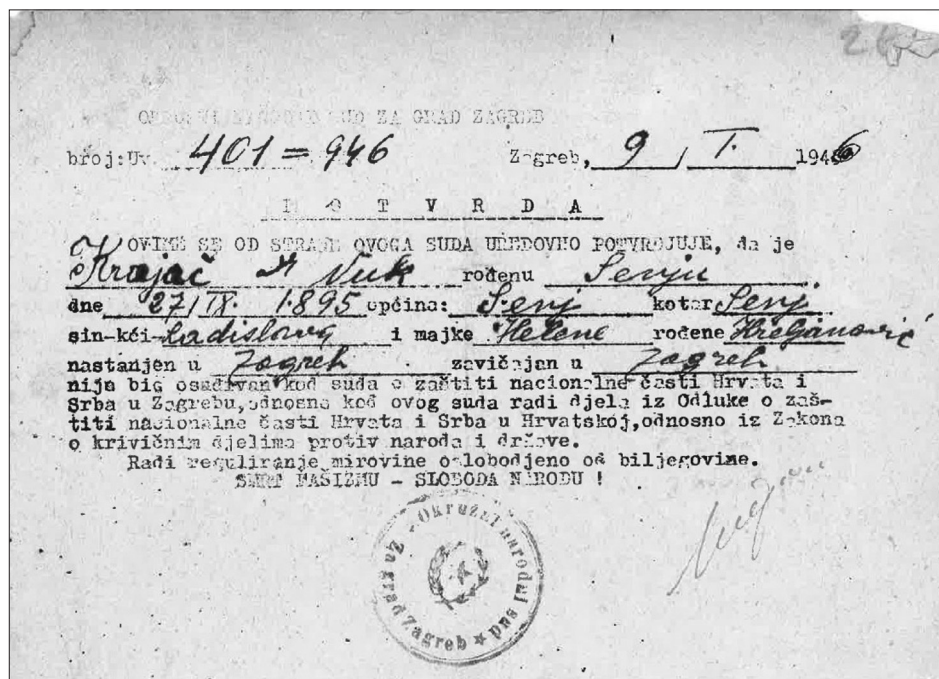
Taj se *udarničko-obnoviteljski zanos* naslanja na djelovanje intelektualaca iz predratnog razdoblja (pa i onih koji su u novonastaloj državi morali emigrirati), ali i onih koji s tim nastavljaju neposredno u poraću. Svakako, tu je i senjsko ugledno i obrazovano građanstvo koje svoje porijeklo i rodbinsku povezanost

⁹ M. ŠPIKIĆ, 2017, 119.

¹⁰ I. PAVELIĆ, 1982, 1–8.

¹¹ M. ŠPIKIĆ, 2016, 121.

Sl. 6. Potvrda suda u Zagrebu za potrebe umirovljenja dr. Vuka Krajača,
 9. siječnja 1946. (izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

vuče iz starog hrvatskog plemstva (čime se u to vrijeme i ne treba previše hvaliti), kao temelja njihova školovanja na europskim sveučilištima. Postaje jasno da bez visokoškolovanih ljudi, njihovih dobrih kontakata i veza nema čak ni "socijalističke obnove".

Dr. Vuk Krajač, gradski konzervator

Potrebe grada nakon bombardiranja 1943. te 1944.-1945. godine su velike: razoreni su pretežno stambeni dijelovi gradske jezgre (Gorica, Mala placa, Zgon, Mala vrata, Križ), objekti društvene infrastrukture (sud, policija, škole, Tvornica duhana, zgrada Gimnazije, solni i Carski magazini, pivovara, Kolan, rive), infrastrukturna mreža (električna rasvjeta, telefonska, kanalizacijska i vodovodna mreža), Cimiter, gradski pločnici i šetališta, obrambeni sustav (dijelovi gradskog zida s kulama, tvrđava Nehaj), sakralni objekti (Crkva sv. Franje, župni dvor s crkvenom arhivom, Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije, Biskupski

dvor, Crkva svete Marije od Arta, Ožegovićianum...). Nestali su arhivi, katastri i ostala dokumentacija.

O Krajačevoj posvećenosti radu u Senju Mladen Fučić piše: *Nije mu bilo teško antišambirati, pisati dopise i odgovarati na njih, fotografirati, sakupljati nacрте, putovati, organizirati proslave, osiguravati kredite, moliti, nagovarati, upozoravati, podnositi materijalne troškove, doslovce podmetnuti vlastita leđa pod vreće cementa ako je to ma u kojoj mjeri pridonosilo spašavanju trajnih vrijednosti njegova Senja. .... Rezultati su tu: katedrala, kula Šabac, palača Ježić, palača Carina, palača Vukasović, tvrđa Nehaj....*¹²

Razvoj grada Krajač prvenstveno vidi u prekidanju prometne izoliranosti, bazirajući ga na starom projektu gradnje željeznice. Stanjem u gradu nezadovoljni su svi, posebno stanovništvo koje osjeća pritisak nedefiniranih konzervatorskih stavova i nepostojanja smjernica, a sve to koči razvoj. Postavljaju se mnoga pitanja: što s ruševinama – što od toga čistiti, što čuvati, kako uspostaviti normalan život u gradu, a ne ugroziti preostalu baštinu?

Prvi se put dr. Krajač u obranu grada javlja 1947. godine *Promemorijom o reguliranju Senja*, čime dolazi u poziciju onoga koji želi i može prihvatiti zastupanje potrebe za obnovom, ali i razvojnih potencijala. Vuk Krajač po nekoj inerciji postaje medijator između suprotstavljenih strana – građanstva, konzervatora/struke i lokalne politike. Da smiri stanje i oslobodi državne službe bavljenja Senjom (grad je "izvan ruke", teško stradao, "teški mentalitet stanovništva"), institucije vlasti Narodne republike Hrvatske imenuju ga 23. travnja 1949. godine gradskim konzervatorom.¹³ Sljedećih se 13 godina holistički bavi pitanjima razvoja grada, od generalnog urbanističkog razvoja, regulacije luke, obnove i zaštite graditeljske baštine, uspostavi nove i obnove stare društvene infrastrukture i kulturnog života. *Rasprave o kulturnoj i ekonomskoj važnosti Senja* objavljuju glasila JAZU,¹⁴ konzervatorske *Vijesti* i strukovna edicija *Arhitektura*.¹⁵ Osim toga, revno sakuplja institucionalna sredstva za obnovu i razvoj, što bi se u suvremenoj terminologiji zvalo *management u kulturi*. Ponosan na prošlost, (tada još) sigurnu budućnost grada vidi u dobroj

¹² M. FUČIĆ, 1962, 259.

¹³ M. ŠPIKIĆ, 2016, 125. *Dr. ing. Vuka Krajača predstavlja kao "stručno lice", odnosno "penzionera Ministarstva željeznica, sa mnogogodišnjom praksom rukovodioca Odeljenja Ministarstva saobraćaja u Beogradu"*. U svojim radovima (navedenim u *Literaturi*) autor detaljno istražuje okolnosti i djelovanje Vuka Krajača u razdoblju od 1945. do 1955. godine te predstavlja vrijedan izvor informacija.

¹⁴ V. KRAJAČ, 1961, 35–42.

¹⁵ V. KRAJAČ, 1952.

Sl. 7. *Gango i njegovi dragi Senjani*, nedatirano
(izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

suradnji senjskog stanovništva i inteligencije s politikom i strukom. U tu svrhu inicira pokretanje rada Senjskog muzejskog društva i Gradskog muzeja Senj. Manje je poznato da je Krajač inicijator današnjeg koncepta uređenja Parka senjskih književnika na Artu.

Od dolaska u Senj pa do smrti, Krajač, uz odobrenje vladajućih struktura i odgovarajućih službi SR Hrvatske, u Senj dovodi tada najznačajnija konzervatorska imena: Ljubo Karaman, Anđela Horvat, Iva Perčić, Tihomil Stahuljak, Zdenka Munk, Branko Fučić, Ana Bogdanović (kasnije Deanović), Aleksandar Freudreich, Milan Prelog, a Ljubo Babić mu odobrava sredstva za početak obnove kule Nehaj. Težeći senzibiliziranju što šireg kruga hrvatske

kulturne javnosti predvođene piscima, 1955. godine po prvi put u Senj dovodi Gustava Krkleca, a kasnije i Dobrišu Cesarića, Dragutina Tadijanovića, Ivu Frangeša, Milivoja Slavičeka i Vjekoslava Kaleba. Stalni suradnici i savjetnici su mu arhitekti Mladen Fučić, Vlado Antolić, Milan Grakalić, Mladen Kauzlarić, Andre Mohorovičić, Melita Viličić, Lavoslav Horvat i Zdenko Kolacio.¹⁶ Njihov stručni doprinos spašavanju i arhitektonskom promišljanju rekonstrukcije oštećenih ili razrušenih zgrada je nemjerljiv.

Krajač inzistira na suradnji s najboljima, a to je svakako *Katedra za povijest i oblike arhitekture* Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu. Prof. dr. Melita Viličić piše kako je jednoga dana 1960. godine prof. Andre Mohorovičić na Katedru došao *s počasnim konzervatorom senjskim, dr. Vukom Krajačem, senjskim sinom i zaljubljenikom u senjske starine. Svrha njihova dolaska bila je da me nagovore da preuzmem tehničku obradu arhitektonskog snimanja relevantnih senjskih arhitektonskih objekata kao podlogu za izradu makete Senja koja bi rekonstruirala izgled grada u XVII stoljeću, u jednom od vrhunaca njegova povijesnog značenja. Dr. Vuk Krajač govorio je s toliko entuzijazma, ljubavi i poznavanja o kulturnoj baštini Senja da me pridobio za svoj plan, koji se sastojao u tome da sa studentima arhitekture, od njega vođena, obavim najprije arhitektonska snimanja, a zatim tehnički posao oko priprema za izradu spomenute makete. Dogovoreno je da s radom započnemo odmah u vrijeme slijedećih ljetnih praznika. No umjesto u Senju, te sam praznike proboravila u bolnici, a slijedeće, kad sam započela s arhitektonskim snimanjima, dr. Vuk Krajač zbog bolesti više nije bio u Senju, a ubrzo zatim umire. Tako na žalost nikad više s tim eruditom i vrsnim poznavaoцем senjskih starina nisam bila došla u kontakt.*¹⁷

Dio obrazovanog senjskog građanstva itekako cijeni dovođenje tako velikih imena hrvatske kulture i znanosti u grad, svjesni da se njihovim interesom i doprinosom mogu potaknuti pa i realizirati mnoge aktivnosti koje bi kod lokalne politike prošle "ispod radara".

Polako, ali sustavno ostvaruje se Krajačev cilj – proširiti glas o stanju Senja, dati solidan temelj za poslijeratni razvoj grada, započeti realizaciju prioritarnih projekata, sačuvati ostatke kulturne baštine, posebno one graditeljske. Postulat konzervatorske zaštite za koji se zalaže faksimilna je rekonstrukcija urbanističke

¹⁶ M. ŠPIKIĆ, 2016, 125, 126.

¹⁷ M. VILIČIĆ, 1981/82, 210. Suradnja Arhitektonskog fakulteta i Senja, posebno Senjskog muzejskog društva i Gradskog muzeja Senj na čelu s prof. Antom Glavičićem, nastavljala se daljnjih 20-ak godina (s Androm Mohorovičićem, Jurjem Denzlerom, Melitom Viličić, a kasnije i sa Senom Sekulić Gvozdanović).

matrice i pročelja povijesnih objekata, s intervencijama unutar strukture koje će omogućiti novu namjenu i razvoj. Time izravno u djelo namjerava provesti ideju Gjüre Szabe, koji termin *schöpferische Denkmalpflege*, odnosno kreativno konzerviranje i restauriranje, postupno razvija sukladno tendencijama moderne zaštite spomenika kao *moderne Denkmalpflege* (primjer palače Vukasović).

Senjski opus dr. Vuka Krajača može se sistematizirati u 5 osnovnih cjelina: *Urbanistički zahvati za suvremeni razvoj*; *Graditeljska baština i starine*; *Povijesne stambene četvrti i revitalizacija urbanističke matrice*; *Nova gradnja kao zamašnjak razvoja* te *Organiziranje gradskih službi za zaštitu kulturne baštine*.

1. Urbanistički zahvati za suvremeni razvoj

Analize i prijedlozi zasnivaju se na programu deklariranom u *Elaboratu o regulaciji grada i luke Senj* iz veljače 1949. godine, koji se smatra temeljem za daljnju regulaciju, restauraciju i proširenje grada. Osnovu svakog daljnjeg planiranja Krajač vidi u definiranju državne/republičke strategije razvoja prometne infrastrukture, uključujući željeznicu (od koje ne odustaje te u tu svrhu predlaže uklanjanje znatno oštećene Ožegovićeve Biskupije i dislokaciju bombardirane Crkve sv. Ambroza), kao i revitalizaciju funkcije senjske luke.¹⁸

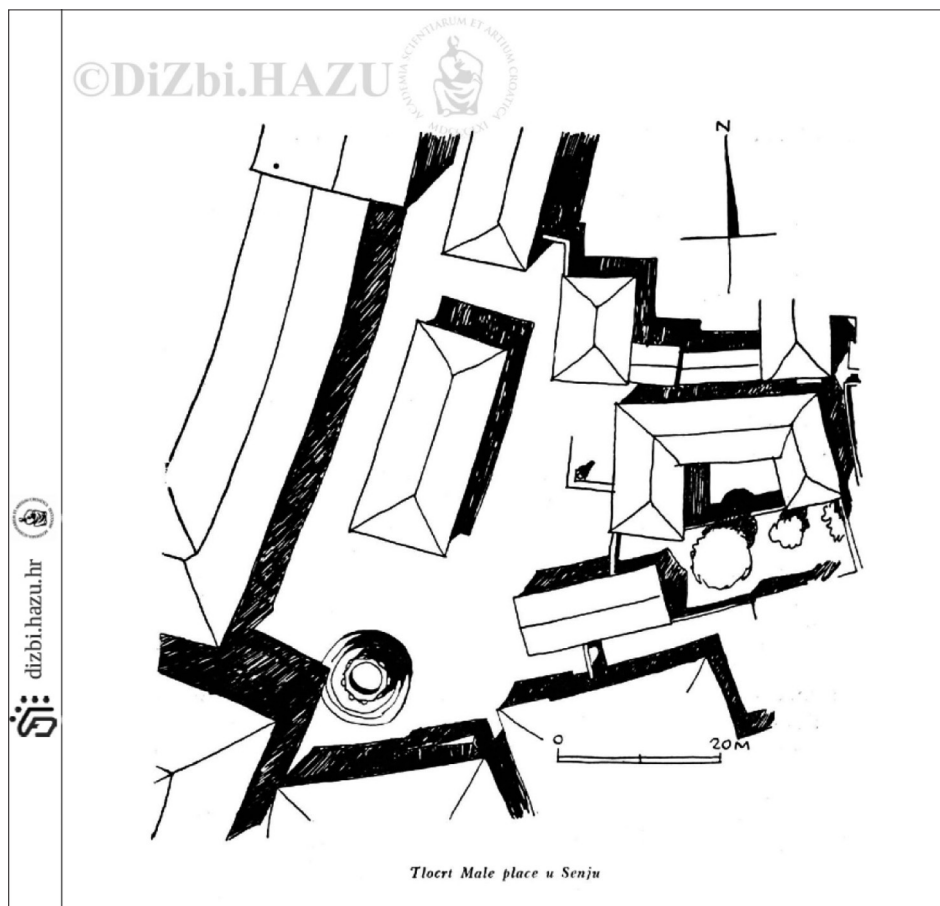
Planirana gradnja *autoceste*, odnosno Jadranske magistrale koja presijeca doticaj grada s lukom i obalom, izravna je prijatnija njegovu spomeničkom obilježju i važnosti. Samo usporavanjem prometa moguće je zadržati prolaznike i omogućiti normalne urbane funkcije, u čemu ga svesrdno podupire struka i skupina intelektualaca u glasilu *Čovjek i prostor* (ČIP).¹⁹

Oživljavanje grada dr. Krajač vidi i unutar i izvan gradskih zidina. Unutar zidina treba na istoj urbanističkoj matrici revitalizirati porušeno, ali ne pod svaku cijenu.

Potrebe građana otvaraju 1954. godine raspravu o izgradnji Gradske tržnice na Maloj placi. U već spomenutom *Elaboratu* iz 1949. godine, dr. Krajač upozorava Ministarstvo komunalnih poslova *da je ovdje bombardiranjem razoren*

¹⁸ M. ŠPIKIĆ, 2016, 123.

¹⁹ ČIP, 1957, 2. Krajačevo nastojanje (bez da ga poimence navode) podržavaju u članku *U obranu Senja* Juraj Denzler, Andre Mohorovičić, Slavko Kolar, Gustav Krklec, Drago Gervais, Zdenko Kolacio, Stanislav Šimić, Ivan Raos, Boro Pavlović, Bogdan Stopar, Ranko Marinković, Maksimilijan Vukelić, Branko Petrović i Nenad Korica. Za pretpostaviti je da su taj apel za Senj potaknuli Andre Mohorovičić i Juraj Denzler, s kojima Krajač u to vrijeme već razgovara o obnovi tvrđave Nehaj.

Sl. 8. Vuk Krajač, *Urbanističko uređenje Male place u Senju*, skica uz tekst, 1961. (izvor: dizbi.hazu.hr)

i nestao čitav blok kuća, među kojima palača Bassani-Sacchi-Vranyczany-Chudoba i kuća Rukavina. Iako tada još ne daje nikakve prijedloge, upozorava na osjetljivost svakog zahvata u prostoru u kojemu se s jedne strane nalazi gradska loggia, a s druge je otvoren gotovo do Katedrale. Unatoč protivljenju, riječki Oblasni narodni odbor odlučuje o izgradnji tržnice, bez konzultiranja s Krajačem kao gradskim konzervatorom.²⁰

²⁰ M. ŠPIKIĆ, 2016, 130, 131: ... tržnica se gradi bez građevinske dozvole, po projektu nesvršenog studenta arhitekture 31-godišnjeg Luke Prpića.

Upravo se prijedlozima u tekstu objavljenom u *Biltenu JAZU* 1961. godine osvrće na taj bombardiranjem, ali i ranijim požarima, potresima i drugim *peripetijama*, gotovo potpuno uništen dio gradske jezgre. Na velikom otvorenom prostoru pažljivim intervencijama treba ukloniti nepotrebno, afirmirati kvalitetno, posebno gradske palače. Prema dr. Krajaču, Mala placa treba biti novi suvremeni kulturni centar grada, kojemu bi obrise činili palača Homolić (zgrada s gotičkom triforom), gradska *loggia* (koju zove *istočnom prigradnjom palači*), palača Carina, zgrada osnovne škole i gimnazije (produžena do ugla *Pekare u prizemlju stambene zgrade*) i zgrada prema luci. Neophodno je obnoviti i fontanu koja je nekad stajala pred palačom Homolić. U središnjem dijelu tako nastalog trga ima prostora za zgradu kulturnog sadržaja, kina i kazališta jer to gradu bogate građanske kulture treba. Ima ovdje mjesta i za parkiranje automobila, spomenik Silviju Strahimiru Kranjčeviću, ali nikako za tržnicu. Za nju predlaže drugu lokaciju, *na za to prikladnom slobodnom prostoru iza veće zgrade dvaju bivših magazina soli na obali, t. j. iza zgrade budućeg hotela. Od ceste lokalnog značaja koja tuda prolazi bila bi omeđena laganim ogradnim zidom sa dva pristupa, sjevernim i južnim.*²¹

Gradnja novih stambenih zona izvan gradskog bedema preduvjet je povećanja broja stanovnika, a time i razvitka turizma i industrije. Oni bi, nada se, napokon trebali privući pozornost novih vlasti prema gradu koji stagnira od 60-ih godina 19. stoljeća kada je skretanje željeznice zapravo uništilo njegov lučki promet.

Ustrajući na izgradnji i obnovi komunalne i društvene infrastrukture (koja grad i čini gradom, kao već spomenuti kino, kazalište, čitaonica, plesna dvorana i pripadajuća urbana oprema), prostor za te funkcije vidi prvenstveno u prenamjeni rekonstruiranih i obnovljenih palača, skladišta i sl. Takav pristup dosljedna je implementacija suvremenih konzervatorskih tendencija za interpolacijom novih funkcija u postojeću nosivu strukturu i rekonstruirani vanjski plašt zgrade.

2. Graditeljska baština i starine

Kako je svoj pogled na budućnost povijesnih objekata (zgrada i fortifikacijskih sustava) te gradskih ambijenata inaugurirao već u navedenom *Pravilniku o starinama* 1947. godine pa potvrdio u *Elaboratu o regulaciji grada i luke Senj* 1949. godine, zalaže se za *rekonstruiranje epiderme spomenika, dok se iza terapeutske kulise odobrava unošenje modernih instalacija i novih*

²¹ V. KRAJAČ, 1961, 35–42.

*namjena, usklađenih s potrebama komunističkog društva.*²² Jednako se to odnosi na fortifikacijsku, sakralnu i profanu arhitekturu jer suvremeni pristup podrazumijeva druge materijale u nutrini objekta, nove instalacije, opremljenost primjerenu vremenu, a ponegdje i novu namjenu (Carski magazini, kule Šabac, Gulden, Leonova i Lipica, Crkva sv. Franje, gradska *loggia* i drugo).

Fortifikacijsku arhitekturu reprezentira prvenstveno tvrđava Nehaj, ne toliko stradala u ratu, koliko je prijašnjim intervencijama promijenila prvobitni izgled. Konzervatori ga podržavaju, a posla oko rekonstrukcije ulaza i stubišta prihvaća se Juraj Denzler (projekt 1961. godine, realizacija 1963.-1965. godine). Gradske se zidine moraju osloboditi od obostranih *nagrdnih dogradnja i prilepina*²³ koje čine uglavnom stambeni objekti, magazini, skladišta i pojedini servisni sadržaj. Oslobođanje kule Šabac u gradskoj luci od ostataka nekadašnjeg Prvog primorskog paromlina i Tvornice tjestenine Art, njezina rekonstrukcija, kao i faksimilska rekonstrukcija kula Lipice i Gulden, prvovažni su zadatci o kojima ovisi i urbanistička matrica grada s prometnim koridorima.

Za sakralnu arhitekturu se tih 40-ih i 50-ih godina 20. st. nije uputno previše javno zalagati. Ipak, s republičke razine Konzervatorski zavod Zagreb 1947. godine u Senj šalje arhitekta Harolda Bilinića kako bi izradio prijedlog rekonstrukcije Katedrale Uznesenja Blažene djevice Marije. Dr. Krajač se, kao gradski konzervator, priključuje procesu rekonstrukcije. Zvonik koji je ostao od potpuno razrušene Crkve sv. Franje, nakon uklanjanja materijala ostao je na praznom prostoru. Na mjestu srušene crkve dr. Krajač predlaže gradnju kapele u kojoj bi se prezentirali ostatci uskočkih *nadgrobnika*,²⁴ a zvala bi se Mauzolej senjskim uskocima (prve nacрте navodno radi Ivan Meštrović²⁵). Ante Glavičić, u povodu 50. obljetnice razaranja Crkve sv. Franje navodi: *Da bi se ovaj sveti prostor uredio kako to dolikuje potomcima slavniх uskoka, Hrvata, uz dosta poteškoća još je 1958. pokojni senjski konzervator dr. Vuk Krajač inicirao i osnovao Odbor za izgradnju uskočkog mauzoleja. Njegovom smrću 1962., a zatim i dr. Ivana Ribara (predsjednika Odbora), čitava je akcija zastala. Godine 1965. inicijativu ponovno pokreće Gradski muzej u Senju. Imenuje se i novi Odbor za izgradnju mauzoleja.*²⁶ Kasnije ideju mauzoleja detaljno razvija Melita Viličić; međutim, do realizacije nikada nije došlo.

²² M. ŠPIKIĆ, 2016, 122.

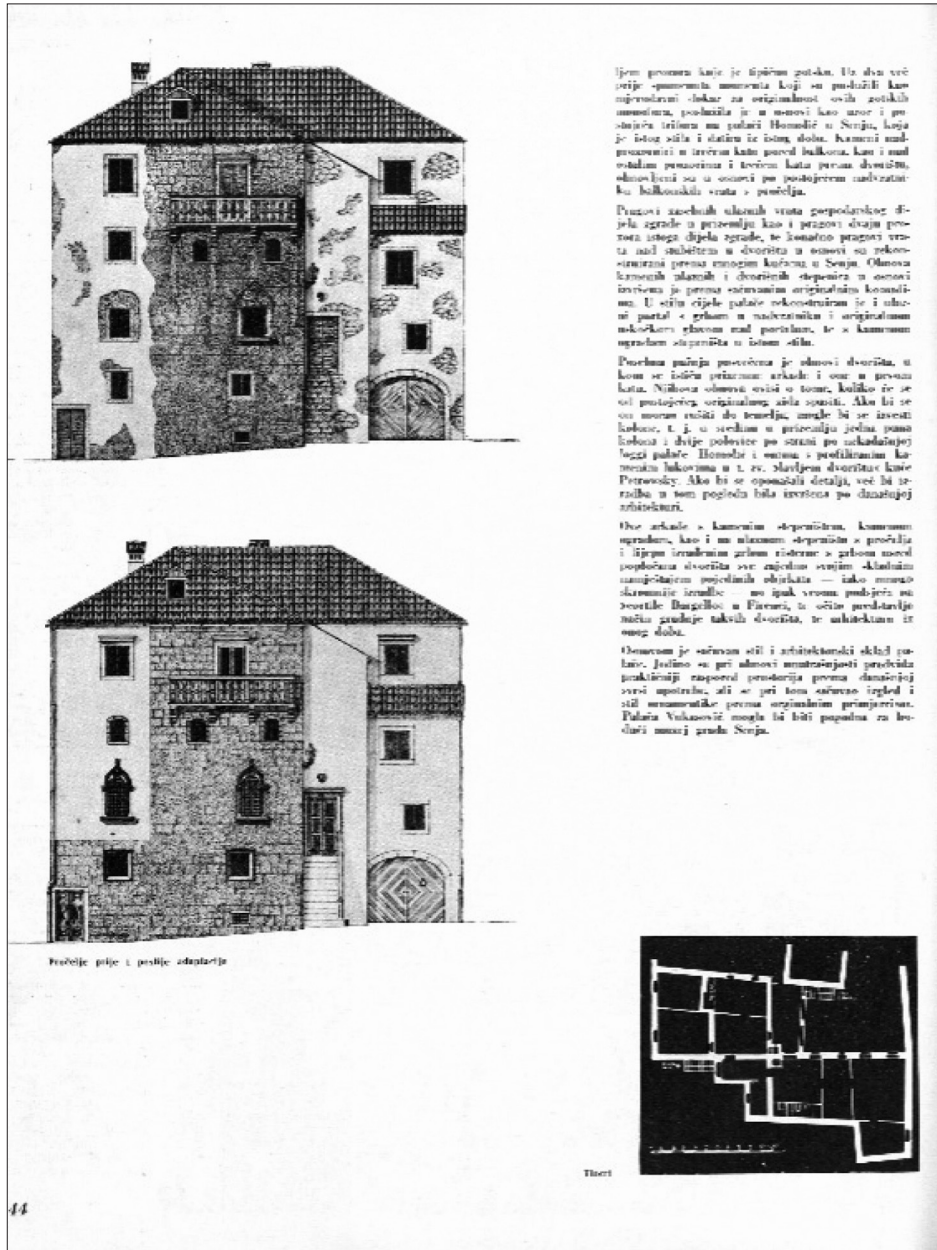
²³ M. ŠPIKIĆ, 2017, 169.

²⁴ M. ŠPIKIĆ, 2017, 169.

²⁵ B. LJUBOVIĆ, 2009, 11.

²⁶ A. GLAVIČIĆ, 1993, 228.

Sl. 9. Vuk Krajač, 1952., *Obnova palače Vukasović u Senju* (izvor: *Arhitektura*, 6, 1952.)

Profana arhitektura kao graditeljska baština najjazzovniji je zadatak jer se pravilnim pristupom njezinoj rekonstrukciji otvaraju brojne mogućnosti za nove namjene, prvenstveno društvene infrastrukture. Tako adaptacija palače biskupa Ježića u Dom kulture, uz zadržavanje vanjskoga lica povijesne zgrade i prilagodbu nutrine, pogoduje novim kulturnim i sportskim potrebama. Restauriranjem razorenih Carskih magazina u luci moguća je prenamjena u lokale sa stovarištima, gradskim uredima i stanovima za gradske činovnike. Isto tako, prenamjena kuća prema Cilnici u Đački dom ili Dom radništva dali bi novi poticaj razvoju grada.²⁷

Za prostorno ostvarenje svoje vizije osnivanja gradskog muzeja dr. Krajač vidi samo rekonstrukciju i adaptaciju palače Vukasović.

O tome piše i svoje viđenje daje u stručnom glasilu *Arhitektura* 1952. godine, navodeći da su pregradnje izvršene u suradnji s riječkim Konzervatorskim zavodom. Ističe da posebno treba paziti na obnovu dvorišta *u kom se ističu prizemne arkade i one u prvom katu. Njihova obnova ovisi o tome koliko će od postojećeg zida ostati.* U slučaju supstitucije predlaže primjenu principa kao *po nekadašnjoj loggi palače Homolić i onim s profiliranim lukovima u tzv. Lavljem dvorištu kuće Petrowsky.* Metoda interveniranja *oponašanjem detalja* trebala bi biti izvršena *po današnjoj arhitekturi.* Što se unutrašnje strukture tiče, *predviđa se praktičniji raspored prostorija prema današnjoj svrsi upotrebe. Palača Vukasović mogla bi biti pogodna za budući muzej grada Senja.*²⁸

Začudno je kako je ta palača ostala gotovo neoštećena u bombardiranjima iako se nalazi između potpuno razrušene graditeljske strukture na Maloj placi te Katedrale i Cimitera. Tim tekstom u *Arhitekturi* dr. Krajač 1954. godine potiče početak stručne rasprave arhitekata i konzervatora o načinu interveniranja na palači Vukasović. Tajnik Konzervatorskog zavoda Zagreb Zvonimir Turina šalje očitovanje riječkim kolegama o idejnim skicama arhitekta Grakalića, tražeći od njega i arhitekata Andre Mohorovičića i Lavoslava Horvata da prouče mogućnost izgradnje stubišta u unutarnjem dvorištu koje ne bi zasijecalo u stilski restaurirane lukove.²⁹

Istu mogućnost vidi i za rekonstrukciju palače Homolić i njezine (zapravo gradske) *loggie* na Maloj placi. U tim je zgradama došlo do brojnih neprimjerenih intervencije u unutrašnjem (pregradnje u manje stambene prostore) i u vanjskom dijelu (nakaradne dogradnje za proširenje stambenog prostora), ali im osnovni gabariti i konstruktivni sustav nisu narušeni. Dr. Krajač uviđa i potrebu uređenja

²⁷ M. ŠPIKIĆ, 2017, 169.

²⁸ V. KRAJAČ, 1952, 43–44.

²⁹ M. ŠPIKIĆ, 2016, 126.

Sl. 10. Vuk Krajač (zadnji desno) i Senjani, ususret Parku senjskih književnika, nedatirano (izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

perivoja koji okružuje Crkvu sv. Marije od Arta.³⁰ Predlaže da se uredi kao Park senjskih književnika, sa spomen-bistama Silviju Strahimiru Kranjčeviću, Vjenceslavu Novaku i Milutinu Cihlaru Nehajevu.³¹

Težeći restauraciji izgubljenog, ali obnovljivog duha prijeratnog grada i njegove vojne povijesti, Krajač se posvećuje vraćanju starih senjskih topova. Nakon premještanja iz Senja postavljeni su na Jezuitskom trgu u Zagrebu, zatim preseljeni u Medvedgradsku ulicu kod Gliptoteke. Da se izbjegne opasnost da budu pretopljeni, u ljeto 1952. godine dr. Krajač organizira njihov prijevoz u Senj.³²

³⁰ Pavao Tijan smješta početak uredjenja Arta 40-tak godina ranije (P. TIJAN, 1931, 42), a Ante Glavičić specificira da se radi o godini 1896. (A. GLAVIČIĆ, 1965, 304)

³¹ Mirko Raguž spominje Park senjskih književnika kojemu je potreban pažljivi *redesign* te obnova i dopuna dendrološkog fonda. Svaki zahvat treba uvažavati značenje Parka i povijesnu memoriju generacija senjskih građana. (M. RAGUŽ, 2016, 87)

³² M. HUDEC, 2001, 142: *U tvrđavi Nehaj postoje dva topa od lijevanog željeza, ali ti nisu nikada pripadali topništvu tvrđave Nehaj, nego su bili izvađeni u senjskoj luci i za vrijeme stare Jugoslavije godinama ukrašivali ulaz u "Komandu armije" koja se nalazila u zgradi današnjih Klovićevih dvora na Jezuitskom trgu u Zagrebu. U Senj su vraćeni nakon Drugoga svjetskog rata zaslugom Vuka Krajača.*

Sl. 11. Vuk Krajač u obilasku jedne od senjskih ruševina
(izvor: arhiv obitelji Bonačić i Bonačić Zimmermann)

3. Povijesne stambene četvrti i revitalizacija urbanističke matrice

U svom *Elaboratu* iz 1949. godine dr. Krajač piše da se *ovdje ne radi samo o regulaciji, već, nakon razaranja koja su grad Senj ovog rata uslijed opetovanih bombardementa tako strašno pogodila i što je tom prilikom oko 30 % kuća podpunoma razoreno, a oko 80 % znatno oštećeno te onesposobljeno za stanovanje, mi stojimo danas i pred važnim problemom restauracije jednog dijela grada odnosno pred obnovom mnogih potrebnih a sada razorenih objekata. K tome nadovezuje se automatski i pitanje proširenja i nove izgradnje izvjesnih dijelova grada, što sačinjava sastavni i važni dio regulatorne osnove.*³³

³³ M. ŠPIKIĆ, 2016, 121.

U razorenu strukturu starih stambenih četvrti postupno se vraća raseljeno stanovništvo. Za potpuno devastirane dijelove Krajač zagovara pristup obnovi koji se istovremeno bavi estetikom, očuvanjem i reguliranjem. Poput Gjure Szabe, zastupa potrebu paralelnog konzervatorskog djelovanja i urbanističkog planiranja u Senju. Neprihvatljiva mu je promjena urbanističke matrice mijenjanjem rastera ulica, ali i odstupanje od postojećih katastarskih čestica, kako se ne bi pogodovalo uvođenju većih gabarita u fragilnu strukturu. Osobito je tadašnja neimaština zahtijevala mudrost upravljanja povijesnim ambijentom i međuljudskim odnosima. *Koliki je bio intelektualni domet i osjećaj kompetentnosti u Krajača pokazuje njegova briga za tihu arhitekturu 'Senja sredinom pedesetih godina, što je trebalo upućivati na novi oblik konzervatorskog altruizma ali i političke širokogrudnosti komunističke uprave, odnosno na brigu za 'običnog čovjeka.'* Apostrofirajući temu regulacije Male place, otvara i pitanje Široke kuntrade, Gorice, Zgona i drugih dijelova koji su funkcionirali kao okupljališta gradskog stanovništva. Potpuno mu je neprihvatljiv pritisak Narodnog odbora da se uz čistinu kraj razorene Crkve sv. Franje poruše dvije *stare senjske kuće* kako bi na njihovu mjestu bila proširena ulica.³⁴

Interpolacija stambenih objekata (na vlasnički uglavnom čistim parcelama) uvjet je popunjavanju gradskih *praznina* funkcijama stanovanja i socijalne infrastrukture.³⁵

*Za grad je jednako važno i to da je sitnim svakodnevnim radom obranio od nagrđivanja mnoge čedne građanske kuće koje, zbrojene u jednu cjelinu i djelovanjem mnoštvom svojih nedefiniranih komponenata, daju Senj.*³⁶

4. Nova gradnja kao zamašnjak razvoja

Bez nove gradnje nema ni novog naseljavanja, a bez stanovništva ni potrebe, a ni mogućnosti razvoja. Kako je već spomenuto, prometna rješenja Krajač smatra ishodišnim (željeznica), ali i ograničavajućim (prolazak *autoceste* uz obalu). Ipak, samo dobra povezanost može potaknuti razvoj turizma (što zagovara i Pavao Tijan već 1931. godine), kao najlogičniji iskorak prema razvoju. Jedino bi turizam za nove vlasti mogao biti dovoljno dobar argument da grad, koji stagnira od obustave projekta željeznice 60-ih godina 19. st. i uništenja lučkog prometa, dobije novi razvojni impuls.

³⁴ M. ŠPIKIĆ, 2016, 123–132.

³⁵ Ostaje otvoreno pitanje jesu li razoreno gradsko središte i *gradske praznine* bili prilika i izazov za novu urbanističku matricu tog dijela grada.

³⁶ M. FUČIĆ, 1962, 259.

Ipak, ne smije se nikada izgubiti iz vida vrijednost starina, odnosno njihova prethodna valorizacija. Krajač i konzervatori procjenjuju da trasa nove prometnice (Jadranske magistrale) ne smije ugroziti kulu Šabac. Unatoč protivljenju Narodnog odbora (da kula sprječava razvoj grada), uz podršku riječkih konzervatora i najviših republičkih tijela realizira se Krajačeva ideja da se kula restaurira i uz nju prigradi zgrada Lučke kapetanije. Projekt 1954. godine realizira tada 31-godišnji arhitekt Mladen Fučić.

Razvoj turizma zahtijeva izgradnju novih sadržaja većih gabarita, poput hotela. Interpolacija hotela na obali ili stilski neusklađenih zgrada (poput kritizirane secesijske palače Rukavina) Krajaču nije prihvatljiva.

Novu stambenu gradnju moguće je realizirati izvan gradskog zida, u starim prigradskim četvrtima (Varošu, Lopici i drugima) ili na novim lokacijama, koje neće kompromitirati kulturnu baštinu.

5. Organiziranje gradskih službi za zaštitu kulturne baštine

Slijedeći uzore na republičkoj i državnoj razini te na razini Zagreba i drugih gradova, Krajač uviđa potrebu institucionalne forme djelovanja na zaštiti starina i razvoju grada.

Tako se 1949. godine osniva Inicijativni odbor za osnivanje Senjskog muzejskog društva (SMD-a), kao prijelazna faza k osnivanju Društva koje će utemeljiti Gradski muzej Senj (GMS). Društvo se osniva 1950. godine te već u začetku broji 200 članova. Prvi i doživotni predsjednik mu je Vuk Krajač, a ciljevi su *zaštita bogate senjske kulturno-povijesne baštine, sakupljanje muzejske građe i osnivanje muzeja u kojem će se ona pohraniti i izložiti*.³⁷

Krajač u Zagrebu 1949. godine traži potporu članova Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za osnutak muzeja.³⁸ O pokroviteljstvu nad osnutkom razgovara i s ravnateljem Strossmayerove galerije Ljubom Babićem, od kojega dobiva financijsku pomoć za uređenje zgrade i muzejskog postava. Sve to aktivira i konzervatore³⁹ te 7. svibnja 1962. godine Senjsko muzejsko društvo osniva Gradski muzej Senj.⁴⁰ Ostvarenje prvih projekata i punu afirmaciju njegova rada dr. Vuk Krajač nije doživio.⁴¹

³⁷ B. LJUBOVIĆ, 2009, 7.

³⁸ M. ŠPIKIĆ, 2016, 125.

³⁹ M. ŠPIKIĆ, 2017, 171–172.

⁴⁰ B. LJUBOVIĆ, 2009, 8.

⁴¹ A. GLAVIČIĆ, 1999, 91. Prve vidljive i značajne rezultate daje seminar o obnovi tvrđave Nehaj 1963. godine koji vodi prof. Ante Glavičić. Na seminaru su prihvaćeni izvršitelji, rokovi i

Oproštaj od Senja i ostavština

Nakon višegodišnje borbe s karcinomom prostate, liječenja u zemlji i inozemstvu, dr. Vuk Krajač umire 30. listopada 1962. godine. Ispunjavajući mu posljednju želju, obitelj ga vozi u Senj gdje ubrzo umire u roditeljskoj kući u Dvorcu. Tim povodom arhitekt i konzervator Mladen Fučić, s kojim je Krajač usko surađivao u brojnim pitanjima spomeničke zaštite i zahvata na objektima, u nekrologu piše da će Krajač ostati upamćen *po glasovitosti obiteljskog imena i naobrazbi koju je kao mladić upotpunjavao putovanjima po Europi i u Ameriku, ekonomist i državni činovnik u ministarstvima propalih država, koji se nakon ratnih razaranja primio nezahvalna posla počasnoga konzervatora, a prije svega kao rođeni Senjanin, htio je umrijeti u Senju.*⁴²

Posljednje počivalište, prema vlastitoj želji, nalazi u obiteljskoj grobnici na senjskom groblju Sv. Vida, kao *Građanin Senjski*. U toj se grobnici, koju Tijan svrstava u kategoriju *vikovičnih*,⁴³ sahranjuju članovi obitelji u sada već trećem stoljeću (1881.-2001. godine).

Primjer dr. Vuka Krajača koji se, kao bivši sekretar Ministarstva trgovine u Beogradu, konjički oficir, doktor pomorskog prava i intelektualac europskog kalibra 1946. godine vraća u teško pristupačan, gotovo izolirani grad, spada u skupinu "rariteti" ili još preciznije "relikti". Njegova predanost prosperitetnoj obnovi ratom razrušenog grada i čvrsta namjera da mu pomogne kad je najteže, sasvim je različita od mnogih kasnijih primjera i modela djelovanja kako pojedinaca tako i "društveno-političkih struktura". Može se i danas reći da *u velikoj mjeri moramo baš njemu (Krajaču, op. a.) i njegovoj ustrajnosti zahvaliti ne samo stvarno dalje postojanje niza senjskih palača, već i korjenitu promjenu stava prema kulturnoj baštini kod mnogih koji na početku nisu gotovo ništa do nje držali.*⁴⁴

Bogata ostavština obitelji Krajač zavrjeđuje stručnu obradu, adekvatno zbrinjavanje arhivskog materijala i prezentaciju povijesno relevantnog dijela.

---

financijska konstrukcija obnove Nehaja i drugih spomenika, posebno Mauzoleja senjskih uskoka na ruševinama Crkve sv. Franje.

⁴² M. FUČIĆ, 1962, 259.

⁴³ P. TIJAN, 1992, 137–138. Regulacijska osnova groblja Sv. Vida iz 1925. godine po prvi put dijeli grobnice na one *vikovične* (ne diraju se) i one vremenske (kada ih se smije prekapati, što raditi s dotrajalim, razbijenim i srušenim spomenicima i grobnicama, rokove njihova dospijevanja i slično).

⁴⁴ M. FUČIĆ, 1962, 259.

Sl. 12. Grobnica obitelji Krajač, groblje Sv. Vida u Senju
(foto: Helena Knifić Schaps, svibanj 2021.)

Literatura

I. Arhivski izvori

Obitelj Bonačić i Bonačić Zimmermann

Dokumenti: Pečat s grbom obitelji Krajatsch (Sl. 1, 1a), *Službenički list*, Beograd, 1928.

(Sl. 4), *Potvrda Suda u Zagrebu*, Zagreb, 1946. (Sl. 5), *Curriculum vitae g. dr. ing. Vuka Krajača*, fragment (Sl. 3)

Fotografije: Sl. 2, Sl. 6, Sl. 7, Sl. 9, Sl. 11

Hrvatski muzej arhitekture HAZU

Udruženje hrvatskih arhitekata (Sl. 8)

II. Knjige i članci

- *** U obranu Senja, *Čovjek i prostor*, 64, Zagreb, 1957, 2.
- MLADEN FUČIĆ, Dr. Vuk Krajač, *Bulletin Zavoda za likovne umjetnosti JAZU*, 10/3 1962, 259.
- Ante GLAVIČIĆ, Kulturno-povijesni vodič po Senju, *Senjski zbornik*, 1, Senj, 1965, 264–314.
- Ante GLAVIČIĆ, Uz 50. obljetnicu razaranje Crkve svetoga Franje - Mauzoleja senjskih uskoka, *Senjski zbornik*, 20, Senj, 1993, 201–240.
- Ante GLAVIČIĆ, Dopunjeno izvješće o otkriću senjske glagoljske ploče u povodu 900. obljetnice njezina postojanja, *Senjski zbornik*, 26, Senj, 1999, 89–114.
- Mladen HUDEC, Senjski topovi, *Senjski zbornik*, 28, Senj, 2001, 139–152.
- Vuk KRAJAČ, Obnova palače Vukasović u Senju, *Arhitektura*, 6, 43-44, Zagreb, 1952.
- Vuk KRAJAČ, Urbanističko uređenje "Male place" u Senju, *Bulletin Zavoda za likovne umjetnosti JAZU*, 9, 1/2, 1961, 35–42.
- Enver LJUBOVIĆ, Senjska plemićka obitelj Krajač - Krajat - Krajatch, *Senjski zbornik*, 38, Senj, 2011, 41–52.
- Blaženka LJUBOVIĆ, Obilježavanje 60. godišnjice djelovanja Senjskog muzejskog društva, *Senjski zbornik*, 36, Senj, 2009, 5–20.
- Ivica PAVELIĆ, Sjećanja na moje susrete s Josipom Brozom Titom, *Senjski zbornik*, 9, 2, Senj, 1982, 1–8.
- Mirko RAGUŽ, *Leksikon poznatih Senjana*, Senj, 2016, 86–87.
- Željko SIRK, Povijest i rodoslovlje plemenitih Krajača, *Povijesni prilozi*, 46, 2014, 359–399.
- Mihael SOBOLEVSKI – Ante GLAVIČIĆ, Tito u Senju, *Senjski zbornik*, 7, Senj, 1976/79, 3–16.
- Marko ŠPIKIĆ, Spomenici i urbanističko planiranje u Senju od 1949. do 1955. godine, *Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti*, 59/1, Zagreb, 2016, 119–136.
- Marko ŠPIKIĆ, Konzerviranje i urbana reforma u Senju, 1945. – 1949., *Portal: godišnjak Hrvatskoga restauratorskog zavoda*, 8, 2017, 157–176.
- Pavao TIJAN, *Senj, Kulturno-historijska šetnja gradom po priloženom tlocrtu*, Zagreb, 1931
- Pavao TIJAN, Senjsko groblje Sv. Vida, *Senjski zbornik*, 19, Senj, 1992, 135–140.
- Melita VILIČIĆ, O maketi Senja sedamnaestog stoljeća, *Senjski zbornik*, 9, Senj, 1981/82, 210–214.

III. Internetski izvori

- URL: <https://www.zamp.hr/baza-autora/autor/pregled/133001401> (2021-11-17)
- URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Ivica_Kraja%C4%8D (2021-10-10)
- URL: <https://katalog.kgz.hr/pagesresults/rezultati.aspx?&searchById=1&age=0&spid0=10&spv0=Kraja%C4%8D%2C+Vuk&xm0=1> (2021-04-26)

URL: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=i&id=201272> (2021-11-03)

URL: <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=i&id=201342> (2021-11-03)

URL: <https://arhitekti.eindigo.net/?pr=iiif.v.a&id=10615> (2022-03-07)

VUK KRAJAČ 1895 – 1962 – LIFE AND WORK

Summary

Vuk Krajač was a descendant of the Senj lineage of the old Krajač family, which dates back to the 15th century. He was born in Senj, in the house called Podnehaj in Nehajska Street, in 1895. He was educated at European colleges and universities, spoke several foreign languages, graduated in Zagreb and received his doctorate in maritime politics. He worked in Sušak and Antwerp, and in Belgrade he became secretary (assistant) to the minister in the Ministry of Transport and Maritime Affairs of the Kingdom of Yugoslavia. He married Rosanda Olip and they had a daughter Jelka and a son Ivica. At the beginning of the Second World War, they fled to Zagreb, where the family remained.

In 1946 Dr Krajač returned to Senj, which was almost completely destroyed during the war. In 1947, he wrote and published *Promemorija o reguliranju Senja (A Memorandum about the regulation of Senj)*, and in 1949 *Elaborat o regulaciji grada i luke Senj (An Elaboration about the regulation of the town and harbour of Senj)*, in order to point out the problems that the town itself could not solve. In the same year, the Government of the People's Republic of Croatia appointed him the city conservator.

He systematically worked on all urban-conservation topics of the town and its structures, which have yet to become a cultural heritage: the Nehaj tower, the town walls and towers, the palaces, residential areas within the old town core, Mala Placa, the expansion of new areas for construction (residential, touristic, business), institutionalising the protection of the values of the town and its surroundings at the civic level. He gave special importance to the transport infrastructure, to which the harbour belongs, for the future development of tourism. He contacted the authorities at all levels, from professional and scientific to political, in order to collect funds for reconstruction.

He will be best remembered for the reconstruction of the Vukasović Palace, the founding of the Senj Museum Society in 1950, and the founding of the Senj Town Museum in 1962, for the purpose of which the Vukasović Palace was reconstructed.

After a serious illness, according to his last wish, he died in Senj in 1962. His final resting place is in the St Vitus cemetery in Senj.

Keywords: Vuk Krajač, conservator, the Senj Museum Society, the Vukasović Palace, the Senj Town Museum